

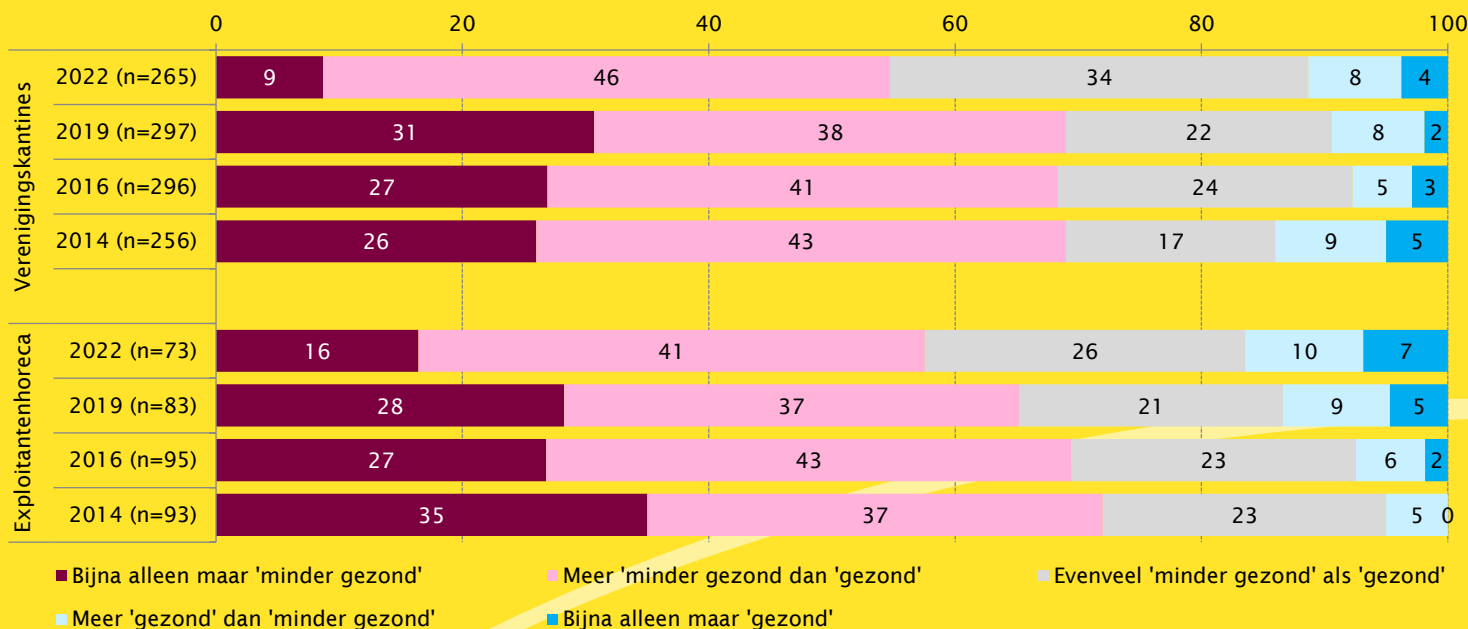
De gezondere sportomgeving in 2022

Verenigingsbestuurders over een gezonde keuze in de sportkantine, rookbeleid en verantwoord alcoholgebruik binnen de sportvereniging

Factsheet 2022/26

Mark Melman, Dorine Collard & Jorien Slot-Heijs

Figuur 1. De verhouding van het aanbod 'gezonde' en 'minder gezonde' producten in de eigen kantine (verenigingskantine) of extern gebruikte kantine (exploitantenhoreca) van de sportvereniging in 2014, 2016, 2019 en 2022 (indien op de hoogte, in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel, 2014, 2016, 2019 en voorjaar 2022.

Inleiding

Omdat overgewicht, roken en probleemdrinken de belangrijkste oorzaken voor ziektelast in Nederland zijn, met 35.000 doden en 9 miljard euro aan zorgkosten per jaar, richt het Nationaal Preventieakkoord zich op het tegengaan en voorkomen van overgewicht en roken en op verantwoord alcoholgebruik. Ook sportverenigingen worden geacht zich in te zetten om een omgeving te creëren waarin de sportkantine een gezonder voedselaanbod heeft, waar niet wordt gerookt en waar alcohol drinken wordt ontmoedigd.

Om na te gaan of de sportomgeving gezonder wordt monitort het Mulier Instituut veranderingen over de tijd bij sportverenigingen. In het voorjaar van 2022 is voor de vierde keer via het verenigingspanel van het Mulier Instituut nagegaan of sportverenigingen gezonde producten in de kantine aanbieden, rookvrijbeleid hebben en maatregelen nemen voor verantwoord alcoholgebruik.

Een gezonde keuze in de sportkantine

Het streven is om in sportkantines voor elke productgroep een gezonde keuze aan te bieden. In 2022 geeft een meerderheid van de verenigingsbestuurders aan dat hun eigen kantine (55%) of de kantine waarvan zij gebruikmaken

(exploitantenhoreca, 57%) meer 'minder gezonde' dan 'gezonde' producten aanbiedt (figuur 1). Ondanks een minderheid aan gezonde producten in veel kantines is met name sinds 2019 een positieve verschuiving zichtbaar: het percentage verenigingen met bijna alleen minder gezonde producten in de kantine is fors gedaald, met name in verenigingskantines (van 31% in 2019 naar 9% in 2022). Het percentage verenigingen met evenveel 'minder gezond' als 'gezond' aanbod is juist gestegen (van 22% in 2019 naar 34% in 2022).

Vier op de vijf verenigingsbestuurders zijn tevreden over het aanbod in de kantine (78%, niet in figuur). Ook bij verenigingen met (bijna) alleen minder gezond aanbod zijn de meeste verenigingsbestuurders tevreden met het aanbod (71%). In vergelijking met 2019 is de vraag naar gezonde(re) producten onveranderd gebleven en niet heel groot (niet in figuur). Twee op de drie verenigingsbestuurders geven aan dat er nooit of nauwelijks vraag is naar gezonde(re) producten in de kantine (67%). Een kwart geeft aan dat er soms vraag naar is (25%) en 8 procent geeft aan dat er regelmatig of vaak vraag is naar gezonde(re) producten.

Figuur 2. Maatregelen voor verantwoord alcoholgebruik in verenigingskantines (indien van toepassing, in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel, 2019 en voorjaar 2022.

In lijn hiermee blijkt dat slechts 17 procent van de verenigingsbestuurders het aanbod in de komende twee jaar gezonder wil maken. Eén op de vijf geeft aan dat hun vereniging niet gezonder wil worden (22%). Zij noemen als reden dat er maar een klein aanbod is in de kantine, dat ze alleen koffie en thee schenken, of dat er vanuit de leden geen vraag is naar gezondere producten. De overige verenigingsbestuurders willen misschien een gezonder aanbod (36%) of weten niet of de vereniging dit wil (25%).

Rookvrije sportomgeving

In het Nationaal Preventieakkoord is ten doel gesteld dat in 2025 (nagenoeg) alle sportverenigingen rookvrij zijn. 60 procent van de verenigingsbestuurders geeft in 2022 aan dat hun sportvereniging rookvrij is (niet in figuur). Ten opzichte van 2019 is dit een grote stijging (17%). Van de verenigingsbestuurders die geen geheel rookvrije sportvereniging hebben, wil bijna de helft dit binnen twee jaar realiseren (45%). Verenigingsbestuurders die niet rookvrij willen worden, noemen als reden dat er buiten gerookt mag worden omdat dit iemands eigen verantwoordelijkheid is en zij daar niemand hinderen.

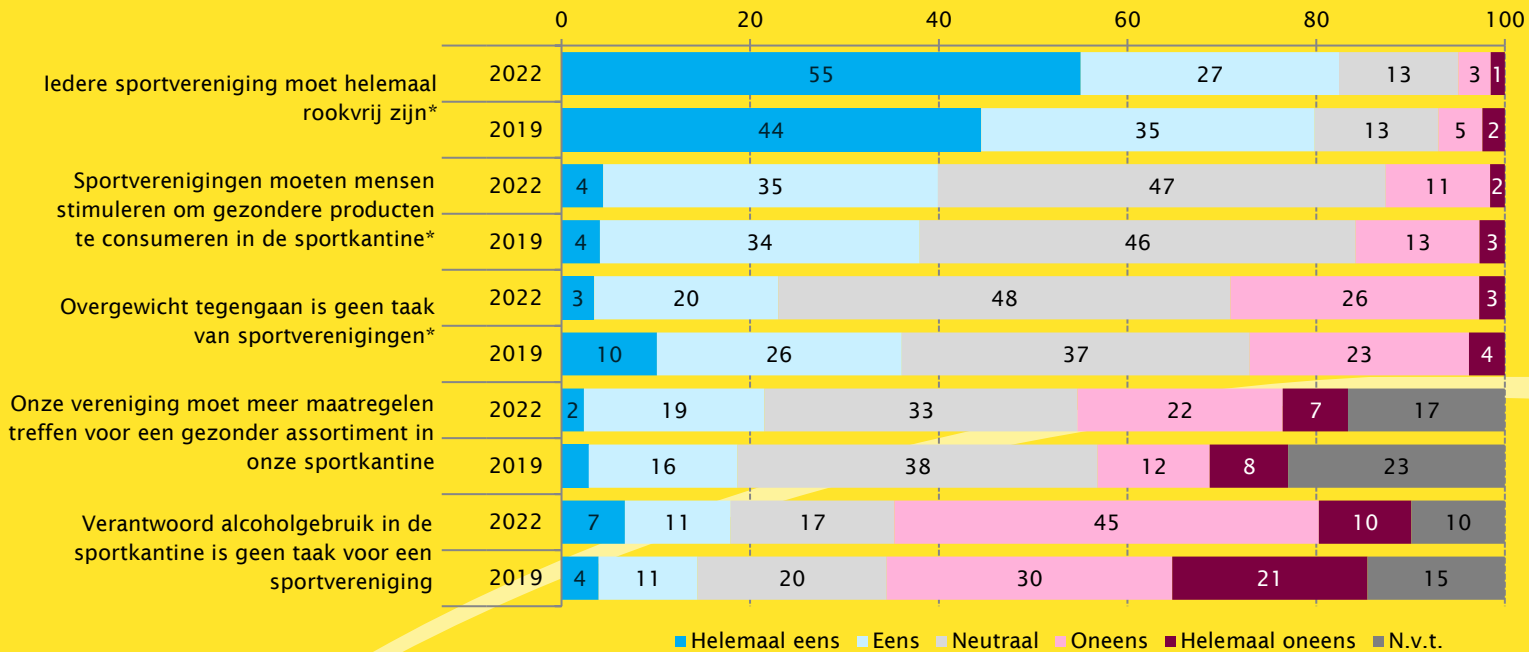
Verantwoord alcoholgebruik

In het Nationaal Preventieakkoord wordt gestreefd naar expliciet alcoholbeleid bij sportverenigingen. Daarbij horen veel mogelijke maatregelen, zoals actief gebruik van een e-learning 'Instructie Verantwoord Alcoholschenken' (IVA) voor barvrijwilligers en naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholconsumptie.

Slechts een klein deel van de verenigingen met een eigen kantine heeft in 2022 helemaal geen alcoholbeleid (8%, zie figuur 2). Bijna de helft schenkt niet aan dronken bezoekers (43%) en vraagt naar leeftijd bij alcoholverkoop (42%). Een op de drie verenigingsbestuurders geeft aan dat de leden die werken in de bar/kantine een IVA hebben gevolgd (32%). Bij 13 procent van de verenigingen is zichtbare reclame voor alcoholhoudende drank verboden. De maatregelen voor verantwoord alcoholgebruik bij verenigingen zijn ten opzichte van 2019 niet veranderd.

Op het gebied van alcoholontmoediging lijken de meeste sportkantines niet te willen veranderen (niet in figuur). 9 procent van de verenigingsbestuurders geeft aan de komende twee jaar meer te willen doen om verantwoord alcoholbeleid te voeren. Zij vinden verantwoord

Figuur 3. Mening van verenigingsbestuurders over gezond aanbod, roken en alcoholgebruik bij sportverenigingen in 2019 (n=439) en 2022 (n=392) (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel, 2019 en voorjaar 2022.

*Bij deze stellingen was geen optie 'n.v.t.' opgenomen.

alcoholgebruik een belangrijk onderwerp en vinden dat dit beleid nodig is in het kader van de gezondheid van de leden. Twee op de vijf verenigingsbestuurders willen niet meer doen aan alcoholbeleid dan ze nu doen (39%). De meest genoemde redenen zijn dat er nauwelijks alcohol geschonken wordt en dat ze vinden dat het huidige alcoholbeleid voldoet. Bijna de helft wil 'misschien' iets veranderen (36%) of weet dit niet (17%).

Mening over gezonder aanbod, roken en verantwoord alcoholgebruik

De stijging van het aandeel rookvrije sportverenigingen is terug te zien in het draagvlak daarvoor: de meeste verenigingsbestuurders vinden dat iedere vereniging rookvrij moet zijn (82%, figuur 3). Een kleine meerderheid vindt dat verantwoord alcoholgebruik een taak is voor een sportvereniging (55%). Over het aanbieden en stimuleren van een gezonde keuze in de sportkantine blijven de meningen, net als in 2019, verdeeld.

Conclusie

De mate waarin sportverenigingen een gezonde sportomgeving creëren, gestimuleerd door doelen uit het Nationaal Preventieakkoord, neemt toe. Het aandeel rookvrije

sportverenigingen is flink gestegen, en het aandeel verenigingen met bijna alleen maar 'minder gezond' aanbod in de kantine is gedaald. Tegelijkertijd heeft het merendeel van de verenigingen nog steeds meer 'minder gezond' aanbod en is winst te behalen bij maatregelen in het kader van verantwoord alcoholbeleid. Veel verenigingsbestuurders geven aan te twijfelen over het (verder) gezonder maken van de sportomgeving in de komende jaren.

Methodische verantwoording

In het voorjaar van 2022 zijn verenigingsbestuurders uit het Verenigingspanel van het Mulier Instituut bevestigd over een gezonde sportomgeving. Door de samenstelling van het panel en de weging van de respons zijn de uitkomsten representatief voor de sportverenigingen in Nederland. De resultaten over gezond aanbod en verantwoord alcoholgebruik zijn gebaseerd op verenigingen die van een (eigen) kantine gebruikmaken (n=392). De vragen over roken en de stellingen zijn gebaseerd op alle deelnemende verenigingen (n=436). De vragen zijn grotendeels een herhaling van eerdere metingen in het Verenigingspanel in 2014, 2016 en 2019.